

MÜLAYİM

O resimler benim için büyölüydü. Analığım büyülemişti o resimleri. Analığım evde olmasa bile o resimler beni gözlermiş. Ne yaptığımı ne ettiğimi, bir bir analığıma söylerlermiş. Çok korkardım. Gözler hep beni ederlerdi. Beni görmesinler diye gözlerimi kapatırdım. Bir tek tuvalette resim yoktu -O koca delikli, fareli kenef-te. Ben de çoğu kez tuvalette oturur fareleri seyredirdim. Hiç ama hiç korkmazdım onlardan, analığımın resimlerinden korktuğum kadar. Dışarıdan şekerci geçiyordu. Beni severdi. Bana bedavadan horoz şekeri verirdi. Beni çağırıyordu. Daha fazla dayanamazdım bu sese.. Sokağa çıkmak yasaktı o günler... Ellerimle gözümü kapatıp dışarı fırladım. Horoz şekerimi almıştım, o da benden makasını... Ama eve gittiğimde bütün resimlerdeki gözlerle yakalanmıştım, yakalamışlardı beni. Şimdi ne olacak? Analığım gözlerimi oyar vallahi. O kapkara gözler bana bakıyordu. Mutfağa girip ucu sivri bir bıçak aldım. Yüksekçe bir İskemlenin üzerine çıkıp, elimdeki bıçağı gözlerle batırdım, batırdım... Hiçbirinin gözü kalmadı, hepsinin gözü kör oldu. Analığım eve geldiğinde, resimleri öyle görünce çıldırdı. Yatağımın altında, soluk almadan duruyordum. Her tarafını zangır zangır titriyordu. Yatağın örtüsünü açtı; "şimdi de ben senin gözlerini oyacağım" dedi. İçeriden tavan süpürgesi ile geldi. Kaçacak yerim yoktu. Sadece ellerimle gözlerimi kapamıştım. Sonra babamın "geberesice kadın!" dediğini duydum. Analığıma vuruyordu. Fareyi ezdiğinde, çıkardığı sesleri çıkarıyordu. Geber!... Geber!... Geber!... . Analık komşulara kaçtı. Babam beni yatağın altından çıkardığında, ikimiz de titreyerek birbirimize sarılmış ağlıyorduk. Bu olaydan sonra ayrıldılar. Analık, memleketi Kastamonu'ya gitmişti. Babamla çok mutlu günlerimiz oldu. Ta ki sirozdan ölene kadar...

(Bir Kavanoz Kahkaha / Tayfun Orhon)

AYSEL

Of! Nihayet gelebildim. Oturacak başka yer mi bulamadın? Tavan arası böceği sanki. Vallahi yüz on dört basamak saydım. Merdivenler de tarak dişi sanki, kırıldı kırılacak. Her katta da, dışarı çıkartılmış ayakkabılardan geçilmiyor. Ay hiç sevmem ayakkabı çıkarmayı, çıkartmam vallahi. En üst kat... tavan arası kapı da bu olmalı. Aaa, ne oluyor kız, ne heyecanlandın? Alt tarafı Mülayim bu. Zil de çalmıyor. (Ağzı ile) Tak tak. Ben geldim. Ay burnuma fasulye kokusu geldi. Daha önce söyleseydin ya sandalyede çivi olduğunu, açtı işte çorabım. Ojeleyeyim bari. Eşeğe bak, nasıl da bacaklarıma bakıyor. Çorabımı çıkartsam ne yapar acaba? Çay... alırım, ama zahmet olacak. Burada mı yaşıyor bu hıyar? Keşke Haydar beyin teklifini kabul etseydim. İki şeker lütfen. Acaba içine bir şey koydu mu? Şirin, çok şirin evin. Karşı apartmanın duvarına deniz posterini kay, manzaralı olur. Ay, pot mu kırdım acaba? Anlamadı Allahtan. Tabii bu maaşlarla başka ne olsun? Zam istemesini bileceksin. Zamanlamasını da, istemesini de bileceksin. Ay vallahi çok lezzetli olmuş. Turşu da yanına yakışmış. Anam, babam, halam, teyzemin büyük kızı, hepsi iyiler. Yok canım, öyle hemencecik tanıştırılır mı? İlahi Mülayim, ben mesleğimde ilerleyeceğim. Bak dört parmak da yazabiliyorum artık. Hem haydar bey dedi ki... Hay dilim tutulsaydı da söyleseydim. Yok canım sana öyle gelmiştir, ne asılması?

(Bir Kavanoz Kahkaha / Tayfun Orhon)

DELI

Artık dayanacak halim kalmadı. Tanrım neler yapıyorlar bana. Duymuyor, görmüyor dinlemek istemiyorlar beni, ne yaptım onlara. neden eziyet ediyor, benim gibi zavallıdan ne istiyorlar? Ne verebilirim onlara hiçbir şeyim yok. Bittim artık dayanamayacağım... İşkencelerinden başım alevler içinde yanıyor, her şey dönüyor gözlerimde. Yok mu beni buradan kurtaracak biri? Bir torika yıldırım gibi atlar koşulu bir torika gelsin. Babayiğit bir arabacı sürsün arslanlarını... Uçursunlar beni bu cehennem dünyasından uzağa, çok uzağa... Hiçbir şey duymayacağım görmeyeceğim bir yere. İşte gökteki bulutlar karatıp dönmeye başladı. Önümde, uzakta bir yıldız parladı. Ormanların boşluğu, ayın donuk gözümün önünde, kaydıkça kayıyor ayaklarımın altında. Mavi bir sis şeridi yayıldı. Havada gerilen bir telin vınlamasını duyuyorum. Bir yanımda deniz; Öbür yanımda İtalya... İşte Rus köylerinin karanlık evleri belirdi oracıkta. Bir karaltı halinde gördüğüm küçük ev benim evim mi yoksa... pencerenin önünde oturan kadın anam olmasın... anacığım... kurtar artık zavallı oğlunu. Ağrıyan başına bir damla gözyaşı akıt ne olur. Gör nasıl hırpalıyorlar evladını, bağrına bas bedbaht öksüzünü... Yok onun yeri bu dünyada artık İnsanlar aleminden attılar onu. Bari sen acı hasta oğluna anacığım.

Şey haberiniz var mı Cezayir Beyi'nin burnunun altında kocaman bir ben varmış!

(Gogol / Bir Delinin Hatıra Defteri)

SEVTAP

Topunuz aynı çanağın çamurusunuz be! (Konyak içer.) Bilmez miyim ben? Benim adım Sevtap oğlum, Sevtap! Varyetemde bakarım da çevreme, ulan hiçbir adem, badem gözlü Sevtap'ın gözlerinin içine bakmaz. Milletin tüm aklı-gözü göbeğimde, baldırımında. (İçer.) Şu odada bir gün ne oldu, biliyor musun? Bilmem ne müdürlüğünden emekli bir herif, işte şu iskemlede oturdu, sel gibi gözyaşı döküp yalvardı. Ne için biliyor musun? (Kahkahalarla güler.) Yooo, onun için değil. Yüz yaşındaydı belki manyak. Giyilmiş donlarımdan birini ona hediye etmem için. Birinde de bir sarı oğlan. Beş kuruşluk rakı içmiş, elinde bıçak, daldı odama. Höyyyt, ben adamı şişlerim, ben adamı dişlerim! Hani bayağı da güzel çocuk, hoş çocuk. Baktım fos fos ötüp duruyor çaylak, gülüverdim. Lan muhallebici dedim, senin istediğin bu mu? Al sana öyleyse. Soyunuverdim anadan doğma. Nah, fincan gibi oldu dürttüğün iki gözü. Şaşırdı kaldı, elden ayaktan kesildi. Gel gel dedim, gel! Tir tir titriyor anasının kuzusu. Şöyle bir gittim üstüne, attı bıçağı kaçtı. (Kahkahalarla güler.) Yaa, böyle işte. (Sehpanın üstünden bir bıçak alır.) İşte, durup durur bıçağı o günden beri. (Bıçağı bırakıp içkiyi alır, içer.) Yaa, Seyit çocuk, kolay mı Sevtap olmak? Benim hayatım roman be. (İçini çeker.) Oooof of! Gidelim. (Aynaya bakar.) Gördün işte Veli Bey hokkabazını... Biraz geç kaldım diye aklı fırttı kodoşun... (Sarhoş, mutlu.) Elbet ya, ben o pavyonun kraliçesiyim ulan, kraliçesiyim. Dur, azıcık daha allanacağım bu gece. (Allık sürünür.) Gözlerime de kalem çekeceğim. Ne müdürleri, ne jandarma kumandanlarını, ne pamukçu ağalarını kul etmiş kadını ben. Sen bakma pavyondaki öteki kızlara. Hepsi de çürük-çarık şeyler. Teneke marka hepsi. Şimdikiler hepten düttürü Leyla. Neslihan da, İnci de, hepsi. Varsa yoksa, boşanmış zemberek gibi hi-hi-hi-hiyy diye gülmeler, bir de masanın altından heriflerin bacaklarına bacak sürtmeler. (Öfkeli.) Konsumasyonda etime el elleştirmiş kadın değilim ben. Ama muhabbetim var benim, erkek ruhundan anlarım bir kere. Yeniler iki viski içtiler mi, su muhallebisi gibi, peluze gibi yavşayıveriyorlar. Lap düşüyorlar heriflerin kucağına. Sabaha karşı da binip zamparanın taksisine doğru yaylaya, uçuşa! Ben de bilirdim taksilerde gezmesini, güzel otellerde yatmasını. Ama yook, her kuşun eti yenmez. (Öfkelenmektedir iyice.) Erkek karıyım ben, namus kumkuması değilsem de... Gene de kendime göre... (Birdenbire sarsılır, ellerini göğsüne bastırır, acıyla kıvrılır.) Aaa-ı-th... İşte... Gene... Bir bıçak ucu, girdi çıktı şurama. (Soluk soluğa.) Şuram... Şuramda bir şey var benim.

(Eski Fotoğraflar / Dinçer Sümer)

ZİLHA

Ne diyordum efendicağızıma söyleyim. Beni bu eve evladı manviyatlık aldılar. Bir çocuğı birde Şamamayı gezdiriyorum. İşim o kadar. Şamama evin köpeğı. Burda medeniyet varmış be. Eskiden ayaklarımı aydan aya yıkardım. Hem de çorabımı çıkarmadan. Oldu olacak ikisi birden yıkansın diye. Şimdi her gün banyo yapıyorum. Allahın günü yıkanan deri ne kadar yumuşak oluyormuş meğer. Amonyak kokusuna öyle alışmışım ki, burada temiz hava ilkin ciğerlerime dokandı. (Gider masanın üstünden bir resim alıp gösterir) Filiz'in babası Bülent Bey, illetli fakir; karısı evden kaçmış. Adam da böyle sönmüş fenere dönmüş. İhya Bey doktorlara ne paralar yedirmiş, nafile...Melankoli diyorlar düşman başına. Bana bazen tuhaf tuhaf koyun gibi bakar.(taklidini yapar)Çok dokanıyor içime. Hani birinci perdede çişini bile unutan bunak profesör vardı ya, deli doktoruymuş meğer o. Küçük beye şimdi o bakıyor. İki de bir evde benim kılık kıyafetime bile karışır. Yok saçını şöyle tara, yok gözünü böyle boya Deli mi ne? İhya Bey buba adam. Tuttuğı altın olsun, neme lazım. Beni kızı gibi sever. Sen bizim evin maskotusun kız diyor. Uğur getiriyormuşum diye arada bir makas alır. Olacak artık o kadar. Madam Olga'ya tenbihat geçmiş. Bana oturup kalkma konuşma öğretsin diye. Kim bilir belki de iyi bir kısmet çıkarsa sevabına everecekler. Dünyada hayır sahabları daha ölmedi... (Kapı vurulur) Madam galiba. Sen misin madamcığım, buyur...

(Keşanlı Ali Destanı / Haldun Taner)

NİLÜFER

Benim adım Nilüfer. Nasıl tanıdınız beni o kadar mektup arasında? Nasıl Fer'li kadınlar? Ne tesadüf, şimdi de hayatınıza bir Nilüfer giriyor... Onları nasıl unutmadınızsa, beni de unutamayacaksınız. Pek yakında olağanüstü bir şey olacak... Sade siz değil, bütün Türkiye beni unutamayacak... İsterseniz başından anlatayım? Bir arkadaş davetinde tanıştık. Adı Sekban'mış. Nonşolant bir hali vardı. Pipo içiyor ve alçak sesle konuşuyordu. Derhal yıldırımla vurulmak derler ya, öyle vuruldum. Düşünün bir kere, erkeklerin çoğu çayı şekerli, ya da az şekerli içer, bu kırklama içiyordu. İdealimdeki erkek... Sonrası, deliler gibi seviştik. Ama gel gör ki, ailelerimiz bizi birbirimize vermiyor. Bir çeşit Romeo Jüliyet durumu. Romeo Jüliyet canım. Biz kaçmaya karar verdik. Sekban Mobil Oil'de çalışıyor, tahsili yok ama, İngilizcesi iyi, ayda 2500 lira alıyor. Dün tam hazırlanıyorum, kapı. Bir buket menekşe, en sevdiğim çiçek menekşedir. Üzerinde kartı vardı. "Affet beni Nilüfer, şirket beni Güney Afrika'ya gönderiyor, bu işi burada keselim, daha iyi." Sonsuz sevgiler, imza... Taksiye atıyorum hemen, ver elini Ayazpaşa. Benim için ağladığını söyleyen o ahlaksız serseri, sanlar giymiş bir kızla el ele, bir de bakıyorum Müjgân... En iyi arkadaşım Müjgan. Bir yanda Müjgân, bir yanda-.. Evet, yalan ki ne yalan. Sekban'la Müjgân, ne deseler bana beğenirsiniz? Utanıp kızaracak yerde. Bizim dalga uzunluklarımız, birbirine uymuyordu. Zaten her aşkın belirli bir süresi olur, o da geçti. Oysa Müjgân'la adlarımız kafiyeli, ruhlarımız da eldiven gibi birbirine uyuyor. Evet, Sekban'la Müjgân... Ben çok içli, mağrur, onurlu bir kızım... Açtım ağzımı, yumdum gözümü, dola-dım saçlarını elime, küfürün bini bir para, Müjgân elimi ısırdı, ben Müjgân'ın suratına tukurdum. O bana firijit karı tutsaydın da kaptırmısaydın herifi dedi. Ben ona, senin numaralarını elbette bilmem, sokak orospusu, dedim... Değil mi efendim? Benim de bir gururum, onurum, görgüm, aile terbiyem var... Sizi kendime vasi tayin ettim. İntihar edeceğim... İntihar edeceğim. Kararımı hiçbir şey değiştiremez. Artık hayattan nefret ediyorum. Dostluktan, aşktan, insanlardan nefret ediyorum. Nesine yani? Yaşayıp ne olacak sanki? Kararımı verdim (Vicdani'nin omzuna yaslanıp yüksek sesle ağlamaya başlar.) (Birden ağlaması kesilir. Sinirlenmiştir.) A sus yahu, boşuna kafa ütüleme. Ben bir şeye karar verdim mi, kim gelse caydıramaz... (Kendini toparlar.) Ben sizi sadece sütununuzdan tanıdığım için, çok da tonton bir insan olduğunuz için seçtim. Sizi kendime vasi tayin ediyorum. Mirasımı siz taksim edeceksiniz. Kalp şeklinde bir menekşe çelengi istiyorum. Ortasında onun baş harfi bulunsun. Evet, gazetelere onun için intihar ettiğim yazılsın.

Evet... Resmimiz gazetede yan yana çıksın. Buyurun... Resmi de getirdim. Müjgân'a dair tek satır olmasın. Sekban beni istemiş olsun, ben varmamış olayım. Sekban'a inat. Onu vicdan azabı içinde bırakmak için! Bir de bu mevzuda yerli film çevrilsin. Adı Menekşeli Vadi konsun. Levent'in arkasında bulduğumuz vadiye biz bu adı koymuştuk. Vasiyetim bu kadar.

(Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım / Haldun Taner)

PRENS

Tıpkı büyükler gibi konuşuyorsun. Her şeyi birbirine karıştırıyorsun, karmakarışık ediyorsun. (öfkeli) Bir gezegen görmüştüm, kırmızı suratlı biri yaşıyordu orada, bir kerecik olsun koklamamış, hiç yıldız görmemiş, hiç kimseyi sevememiş. Sayıları toplamaktan başka bir şey yapmamış hayatında. Yine de bütün gün senin gibi "Önemli bir adamım ben! Ciddi bir adamım!" der dururdu. Gururundan yanına yanaşılmazdı. Ama adam değil, mantarın biriydi. Çiçeklerin milyonlarca yıldır dikenleri var. Yine de milyonlarca yıldır koyunlar onları yer. Şimdi, çiçeklerin bunca güçlüğe göğüs gerip hiçbir işe yaramayacak dikenleri neden büyüttüklerini anlamaya çalışmak önemli değil mi sence? (İyice öfkeli) Koyunlarla çiçekler arasındaki savaş önemli değil mi? Kırmızı suratlı şişko bir bayın toplama işlemlerinden daha mı az önemli bu? Ya ben kendi gezegenimden başka hiçbir verede yetişmeyen, eşine rastlanmadık bir çiçek tanıyorsam ve günün birinde ne yaptığını bilmeyen bir koyun onu bir lokmada yutuverirse, sence önemli değil mi bu? Sevdiğiniz çiçek milyonlarca yıldızdan yalnız birinde bulunsa bile, yıldızlara bakmak mutluluğumuz için yeterlidir. Ama bir de koyunun çiçeği yediğini düşün, bütün yıldızlar bir anda kararmış gibi gelir. Bu da mı önemli değil?

(Küçük Prens / Antoine de SAINT-Exupery, Uyarlayan: Ali Poyrazoğlu)

LYSISTRATA

Biz kadınlar savaşın ilk günlerinde haddimizi bildik, her yaptığınıza boyun eğdik. Ağız açtırmadınız bize, sustuk. Ama yaptıklarınızı beğeniyor muyduk? Hayır. Olanın bitenin pek ala farkında idik. Çok defa köşemizden öğreniyorduk önemli işler üstüne verdiğiniz kötü kararları. İçimiz kan ağlarken, yine de gülümseyerek sorardık: "Bugünkü halk toplantısında barış üstüne ne karara vardınız?" Kocamız "Sana ne? Sen karışma!" der, biz de susardık. Ama ara sıra da ne kötü kararlara varıldığını öğrenir ve sorardık: "Aman kocacığım, nasıl olur, bu kadar çılgınca bir işe nasıl girersiniz?" Ama kocamız bize yukardan bakarak: "Sen elinin hamuruyla erkeklerin işlerine karışma. Cenk işi, erkek işi!" derdi. Başımızı derde sokuyordunuz, yine de bizim size öğüt vermeye hakkımız yoktu. Ama sonunda siz kendiniz başladınız bağırma ulu orta: "Erkek yok mu bu memlekette?" diye; erkekler cevap verdi size: "Yok, erkek yok bu memlekette!" İşte o zaman biz kadınlar toplandık ve Yunanistan'ı kurtarmaya karar verdik. Daha bekleyebilir miydik? Söz bizim artık, susmak sırası sizde. Aklınızı başınıza toplar, öğütlerimizi dinlerseniz, işlerinizi biz yoluna koruz.

(Lysistrata / Aristophanes)

LADY MACBETH

Çık, mel' un leke! Çık, diyorum! Bir. İki. Eh öyleyse yapmak zamanı geldi. Cehennem karanlıkmış. Ayıp size efendimiz, ayıp! Hem asker olun, hem korkun! Kimin bildiğinden ne çekinelim nasıl olsa kudretimiz sorgu suale gelmez. Yine de, kim ihtiyarda bu kadar kan bulunacağını zannederdi? Fife Beyi'nin bir karısı vardı; şimdi nerede? Ne, bu eller hiç temizlenmeyecek mi? Artık yeter; böyle ürkmekle her şeyi bozuyorsunuz. İşte hala kan kokuyor. Arabistan'ın bütün ıtrıları şu minicik elin kokusunu tatlılaştırılmaz. Ah! Ah! Ah! Ellerinizi yıkayın, geceliğinizi giyin, öyle benzi uçuk durmayın. Tekrar ediyorum, Bangué gömüldü, mezarından çıkamaz ki. Yatağa, yatağa. Kapı vuruluyor. Gelin, gelin, gelin; verin bana elinizi. Olan bir şey bozulamaz. Yatağa yatağa yatağa!

(Macbeth / William Shakespeare)

HAMLET

Verdiğim parçayı, ne olur, dediğim gibi, rahat, özentisiz söyle. Çünkü birçok oyuncular gibi söz parlatmaya kalkacaksan, mısralarımı şehrin tellalına okuturum daha iyi. Elini kolunu da havalara savurma öyle; ölçüsünde, tadında bırak her şeyi. Duyduğun coşkunluk bir sel, bir fırtına, bir kasırga gibi de olsa, onu dindirecek bir hava bulmalı, buldurmalısın. Doğrusu, yürekler acısı geliyor bana gürbüz bir delikanlının, takma saçlar sakallar içinde, bir acıyı yüreğini paralarca, didik didik ederce bağırıp halkın kulaklarını yırtması; o halk ki çoğu kez anlaşılmaz, dilsiz oyunları, gürültü gümbürtüyü sever. Bir oyuncu Termagant'ın kendisinden daha yaygaracı, Nemrut'tan daha nemrut oldu mu, hak ettiği şey kırbaştır bence. Bu hallere düşme, rica ederim.

Fazla durgun da olma; aklını kullanıp ölçüyü bul. Yaptığın söylediğini tutsun, söylediğin yaptığını. En başta gözeteceğimiz şey, yaradılışa, tabiata aykırı olmamak. Çünkü bunda sapıttık mı tiyatronun amacından ayrılmış oluruz. Doğduğu gün de, bugün de tiyatronun asıl amacı nedir? Dünyaya bir ayna tutmak, iyilerin iyiliklerini, kötülerin kötülüklerini göstermek, çağımızın ne olup ne olmadığını ortaya koymak. Gerçeği büyütme ya da küçültmeyle bilgisizleri güldürebilirsiniz, ama bu bilenleri üzer; oysa bir tek bilgili dost, bilgisiz bütün bir kalabalıktan daha önemli olmalı sizin için.

Ah ben öyle oyuncular gördüm ki sahnede, öyle beğenilen, alkışlanan oyuncular gördüm ki, günaha girmeyeyim ama, değil Hıristiyan, değil Müslüman, insan bile değillerdi. Öylesine şişirme, uydurma hallere giriyorlardı ki, dedim bunları tabiatın kaba işçileri yaratmış olmalı, insan yapıyorum derken insanlığın berbat bir kopyasını yapmışlar.

Az çok değil, iyice yenmeli bunu. Sakın söyleyeceklerinden fazlasını söyletmeyin soytarılarınıza. Öylelerini gördüm ki, kendi başlarına gülmeye ve seyircilerin anlayışsızlarını güldürmeye kalkıyorlar. Hem de oyunun anlayış isteyen en can alıcı yerinde. Kötü bir şey bu; acıklı bir budalalık bu yoldan tutunmaya çalışmak. Haydi, gidin hazırlanın.

(Hamlet / William Shakespeare)

HAMLET

Var olmak mı, yok olmak mı, bütün sorun bu!
Düşüncemizin katlanması mı güzel,
Zalim kaderin yumruklarına, oklarına,
Yoksa direktip bela denizlerine kaşı
Dur, yeter! demesi mi?
Ölmek, uyumak sadece! Düşünün ki uyumakla yalnız
Bitebilir bütün acıları yüreğin,
Çektiği bütün kahırlar insanoğlunun.
Uyumak, ama düş görebilirsin uykuda, o kötü!
Çünkü o ölüm uykularında,
Sıyrıldığımız zaman yaşamak kaygısından,
Ne düşler görebilir insan, düşünmeli bunu.
Bu düşüncedir uzun yaşamayı cehennem eden.
Kim dayanabilir zamanın kırbacına?
Zorbanın kahrına, gururunun çiğnenmesine,
Sevgisinin kepaze edilmesine,
Kanunların bu kadar yavaş
Yüzsüzlüğün bu kadar çabuk yürümesine,
Kötülere kul olmasına iyi insanın
Bir bıçak saplayıp göğsüne kurtulmak varken?
Kim ister bütün bunlara katlanmak
Ağır bir hayatın altından inleyip terlemek,
Ölümden sonraki bir şeyden korkmasa,
O kimsenin gidip de dönmediği bilinmez dünya
Ürkütme yüreğini?
Bilmediğimiz belalara atılmaktansa
Çektiklerine razı etmese insanı?
Bilinç böyle korkak ediyor hepimizi:
Düşüncenin soluk ışığı bulandırıyor
Yürekten gelenin doğal rengini.
Ve nice büyük, yiğitçe atılışlar
Yollarını değiştirip bu yüzden,
Bir iş, bir eylem olma gücünü yitiriyorlar.

Ama sus, bak, güzel Ophelia geliyor.
Peri kızı dualarında unutma beni,
Ve bütün günahlarımı.

(Hamlet / William Shakespeare)

HAMLET

Ölmek, uyumak sadece! Düşünün ki uyumakla yalnız
Bitebilir bütün acıları yüreğin,
Çektiği bütün kahırlar insanoğlunun.
Uyumak, ama düş görebilirsin uykuda, o kötü!
Çünkü o ölüm uykularında,
Sıyrıldığımız zaman yaşamak kaygısından,
Ne düşler görebilir insan, düşünmeli bunu.
Bu düşüncedir uzun yaşamayı cehennem eden.
Kim dayanabilir zamanın kırbacına?
Zorbanın kahrına, gururunun çiğnenmesine,
Sevgisinin kepaze edilmesine,
Kanunların bu kadar yavaş
Yüzsüzlüğün bu kadar çabuk yürümesine,
Kötülere kul olmasına iyi insanın
Bir bıçak saplayıp göğsüne kurtulmak varken?
Kim ister bütün bunlara katlanmak
Ağır bir hayatın altından inleyip terlemek,
Ölümden sonraki bir şeyden korkmasa,
O kimsenin gidip de dönmediği bilinmez dünya
Ürkütme yüreğini?
Bilmediğimiz belalara atılmaktansa
Çektiklerine razı etmese insanı?
Bilinç böyle korkak ediyor hepimizi:
Düşüncenin soluk ışığı bulandırıyor
Yürekten gelenin doğal rengini.
Ve nice büyük, yiğitçe atılışlar
Yollarını değiştirip bu yüzden,
Bir iş, bir eylem olma gücünü yitiriyorlar.

(Hamlet / William Shakespeare)

OPHELIA

Nasıl ayırdederim bir bakışta
Seveni sevmeyenden?
Külâhından, tozlu çarıklarından,
Elindeki değnekten.
Öldü, güzel sultanım çoktan öldü.
Öldü, gömüldü bile.
Başında yemyeşil otlar büyüdü,
Taşı dikildi bile.

Ne olur dinleyin!
Ak kefenler giyindi kardan beyaz,
Sarıldı çiçeklere.
Arar arar sevdiğini bulamaz,
Ağlayanlar içinde.

Fırıncının kızı baykuş olmuş diyorlar. Allah korusun. İnsan ne olduğunu bilir, ama ne olacağını bilemez. Tanrı bereketini eksik etmesin sofranızdan. Kendiniz hiçbir söz söylemeyin sakın bunun üstüne, ama ne demek olduğunu soran olursa şöyle dersiniz:

Yarın bayram, Saint Valentine bayramı,
Erken uyanır herkes.
Ben bir kızım, gelirim pencereye,
Eşim ol derim sana.
Delikanlı kalktı, hemen giyindi,
Açtı kıza kapısını.
Kız girdi içeri, kız girdi ama,
Kız çıkmadı dışarı.
Ayıp, ne ayıp şey bu!
Fırsat bulan her genç yapıyor bunu
Yüzü kızarmaksızın.
Kız dedi: Bu işi yapmazdan önce
Evleniriz demiştin?
Delikanlı şöyle karşılık verdi:
Evlenirdim sabah sabah gelip de
Koynuma girmeseydin.

Elbet bir gün düzelir her Şey. İnsan sabırlı olmalı; evet ama ağlamamak elimde değil düşündükçe soğuk topraklara gömüldüğünü. Geceniz hayrolsun, bayanlar, iyi geceler, güzel bayanlar, iyi geceler, iyi geceler!

(Hamlet / William Shakespeare)

ARIEL

Selam sana yüce efendim! Bilgin efendim selam!
Dile benden ne dilersen; uç de uçayım,
Yüz de yüzeyim, istersen ateşe dalayım,
Kıvrım kıvrım bulutlara binip gideyim.
Ariel ve cin dostları bir buyruğuna bakıyor.
Tamı tamına istediğin gibi dün çıkardım fırtınayı.
Atladım kralın gemisine; hop puruvadayım,
Hop ortasında geminin; bir güvertedeyim, bir kamarada,
Ateş topu gibi dehşet saldım her yana.
Bazen parçalara bölünüp her köşede ayrı yandım;
Gaya çubuğunda, serenlerde, civardada,
Ayrı ayrı parlıyormuş gibi görünüp
Ansızın birleştim sonra.
Jüpiter'in şimşekleri,
Göklerdeki o korkunç gümbürtülerin habercileri bile,
O denli etkili, gözleri şaşkıncu edercesine seri olamazdı.
Alevler, kükürtlü gümbürtü ve çatırtılar
Ulu Neptün'ü kuşatmıştı; küstah dalgaları titreşiyor,
O müthiş üçlü zıpkını sarsılıyordu.
Her şey tutuşunca, gemiciler haricinde herkes,
Kendini köpüren tuzlu suya atıp tekneyi terk etti.
Aşağı ilk atlayan, saçları dimdik olmuş
Sanki gibi değil saz gibi
Kral'ın oğlu Ferdinand oldu,
" Cehennem boşalmış, şeytanların hepsi burada!"
Diye bağırdı bir yandan da.
Sahile pek yakın oldu bunlar.
Kimsenin kılına zarar gelmedi.
Su üstünde yüzen giysileri leke bile olmadı;
Eskisinden daha sağlıklı hepsi.
Emrinize uyarak gurup gurup adaya yaydım herkesi.
Kral'ın oğlunu tek başına çıkardım karaya;
Son gördüğümde, adanın bir köşesine oturmuş,
Ellerini öyle mahzun mahzun kavuşturmuş

İç çekip sızlanıyordu.
Kral'ın gemisi sapasağlam demirlemiş durumda.
Hani derin bir koy var ya,
İşte orada saklı duruyor gemi.
Gemicilerin hepsi küpeştenin altına istiflendi;
Çektikleri eziyetin bitkinliğine biraz tılsım katıp
Uyuttum hepsini orada. Filonun gerisine gelince,
Dağıttığım gemilerin hepsi yeniden toplandı
Kral'ın gemisinin battığını,
Majestelerinin de öldüğünü sanıyorlar
Ve Akdeniz'de Napoli'ye doğru
Matem içinde yollanıyorlar.

(Fırtına / William Shakespeare)

CYRANO

Bu kadarı az delikanlı! Asıl iş edada. Mesela bak,

hoyratça, "Burnum böyle olsaydı mösyö, mutlak dibinden kestirirdim!"

Dostça, "Yana yatmaz mı? Senden önce davranıp kadehe batmaz mı?"

Tarifle, "Burun değil bir kere, coğrafyada böylesine dağ denir, dağ değil, yarımada!"

Mütecessis, "Acaba ne işe yarar bu alet? Makas kutusu mudur, divit midir, izah et?"

Zarifane, "Kuşları sevdiğiniz besbelli! Yorulmasın diye yavrucaklar, temelli tünek kurmuşsunuz!"

Pürneşe, "Birader şu koskocaman burunla tütün içince, komşu yangın var demiyor mu?" *Müdebbir*, "Aman yavrum! Bu ağırlıkla yere düşmenden korkuyorum!"

Müşfik, "Yaptırın ona küçük bir şemsiye, yazın fazla güneşten rengi solmasın diye!"

Âlimane, "Görmüşüm Aristophanes'de belki Hippocampelephantocamelos adındaki hayvanın burnu gayet büyükmüş! Sen ne dersin?"

Nobran, "Zaten bilirim, sen misafir seversin; bu şapka asmak için mükemmel icat!"

Şairane, "Ey burun, bütün cihana inat, seni baştan aşağı nezle etmeye kaadir tek rüzgâr bulunamaz, karayel müstesnadır!"

Hazin, "Bir de kanarsa, Kızıldeniz! Ne bela!"

Hayran, "Lavantacıya ne mükemmel tabela!"

Lirik, "Bu Tanrıların bindiği bir gemidir!"

Safiyane, "Abide ne günleri gezilir?"

Hürmetkârane, "Mösyö, kibarsınız muhakkak, yoksa var mı cumba sahibi olmak!"

Köylü, "Viş anam! Bu ne? Bilmem guş muh, balık mih? Yoğusa tohuma kaçmış bir salatalih mi?" *Sivri akıllı*, "Bunu tombalaya koymalı! Kim elinden kaçırmak ister böyle bir malı?"

Ve hıçkırma hıçkırma nihayet, Pyrame gibi, "Bu ne felaket! Bu ne musibettir Yarabbi!
Böyle berbat edip de yüzünü sahibini, şimdi de utancından kızarıyor, bak hain!"

Olsaydı biraz nükte, biraz malumatınız, işte karşıma geçer bunları sayardınız. Fakat sizde nükteden eser yok zerre kadar, neyleyeyim Cenabıhak ihsan buyurmamışlar!
Zaten bir parça icat kudreti olsa bile, böyle seçkin, muhterem huzzar önünde hele, bana bu şakaları yapmazdınız elbet. Ağızınızdan çıkmaya daha olmadan kismet bunlardan bir tekinin en ufak başlangıcı, karşınıza Bergerac'ın kılıcı! Ben bunları söylerim, oldukça belagatla! Başkasından dinlemem fakat tekini bile.

(Cyrano de Bergerac / Edmond Rostand)

AGAFYA

Aman yarabbim... Karar vermek ne güç şeymiş... Bir kişi, iki kişi olsa ne ise... Ama dört kişi... Gel de birini seç. Nikonor İvanoviç biraz zayıf ama hiç de fena değil. İvan Kuzmiç de fena değil. Açık konuşmak gerekirse, İvan Pavloviç de biraz şişman ama, pekala gösterişli bir erkek. Söyleyin bana ne yapayım? Baltazar Baltazaroviç de değerli bir adam. Ah ne zor şey bu karar vermek... Anlatamam, anlatamam. Nikonor İvanoviç'in dudaklarını, İvan Kuzmiç'in burnunu alsak... Baltazar Baltazaroviç'in de halini tavrını... Bunun üzerine de İvan Pavloviç'in gösterişini katsak o zaman seçmek kolay olurdu. Oysa şimdi düşün, düşün... Vallahi başıma ağırlar girdi. Bence en iyisi ad çekmek. İşi kismetle bırakmalı. Kim çıkarsa kocam o olur. Adlarını birer kağıda yazarım. Sonra kağıtları kaparım. Kismetim kimse belli olur. (Masaya yaklaşıp. Kağıtla makas alır. Kağıtları keser, katlar, bunları yaparken de konuşur.) Ah şu kızlar ne talihsiz... Hele aşık olan kızlar... Erkekler bunu kabul etmezler, anlamak da istemezler. Ne ise, hepsi hazır. Bunları çantamın içine koyayım. Gözlerimi kapayıp çekeyim. Ne olursa olsun. (Kağıtları çantaya koyar. Eliyle karıştırır.) Ah, içime bir korku geldi. Allah vere de Nikonor İvanoviç çıkarsa; ama ne diye o olsun... İvan Kuzmiç daha iyi. Peki, İvan Kuzmiç de neden? Ötekilerin ne kusuru var? Hayır, istemem. Kim çıkarsa o olsun. (Eliyle kağıtları karıştırır ve çantadan yalnız birini değil, hepsini birden çıkarır.) A... hepsi birden çıktı. Kalbim çarpıyor... Olmaz, olmaz. Yalnız bir tane çekmek lazım. (Kağıtları gene çantasına koyar, karıştırır. Bu sırada Koçkarev girer. Yavaşça ilerleyerek arkasına gelir.) Ah Baltazar Balta... yok canım, Nikonor İvanoviç çıkarsa.. Hayır, hayır, istemiyorum. Kismetim ne ise o çıksın.

(Bir Evlenme / Gogol)

SİVRİSİNEK

Bayanlar, bir de baylar! Dinleyin hele! Küçük, delikanlı, kapa çeneni... sen de, küçük hanım, otur yerine, yoksa öyle bir pataklarım ki seni, yerinden bile kıpırdayamazsın bir daha! Susun, sessizlik babasının evindeymiş gibi dolaşsın dursun. Susun, susun da son söylenen sözlerin tatlı kalıntıları süzüle süzüle suyun dibine otursun. (Bir davul sesi.) Ben, bir de benim bu kumpanyam ta eskiden, soylu kişilerin tiyatrosundan kalmayız; kontların, markizlerin tiyatrosundan; altınlar, aynalar tiyatrosu; hani şu soylu bayların uyumaya geldiği, soylu bayanların da... onların da uyumaya geldiği... Beni, bir de benim bu kumpanyamı kapatıp üstümüze kilidi basmışlardı. Neler çektik, bilemezsiniz. Ama bir gün ben anahtar deliğine gözümü uydurdum, ışıktaki taze menekşe gibi titreyen bir yıldız gördüm. Zorladım, dayandım, sonuna kadar açtım gözümü... çünkü rüzgar delikten içeri parmağını sokmuş, gözümü kapatayım diye dürtüp duruyordu... o yıldızın altından, cici kayıkların yol sürdüğü geniş bir ırmak bana bakıp gülümsedi. Söyledim arkadaşlarıma, tarlalardan, çayırlardan koşa koşa kaçtık, basit insanları, soylu olmayan kişileri aradık; onlara belki gösterebiliriz diye şeyleri, küçük şeyleri, küçük, minik işlerini dünyanın; dağlardaki yeşil ayların altında, kıyılardaki gül rengi ayların altında. Eh, şimdi de ay yükseldiğine, ateşböcekleri ufacak mağaralarına çekildiklerine göre, "Don Cristobita ile Dona Rosita'nın Acıklı Güldürüsü" adlı oyunumuza başlayabiliriz. Kaba Cristobita'nın tersliklerine, yaratacağı üzüntülere, Dona Rosita'nın çekeceği acılara hazırlayın kendinizi; yalnızca bir kadın değil Dona Rosita, donmuş suların üzerinde uçan bir yağmurkuşu, dokunsan kırılıverecek, küçücük bir ispinoz; onun çekeceği acılara ağlamaya hazırlanın. Hadi, başlayalım öyleyse! (Çıkmasıyla girmesi bir olur.) Gel, şimdi... ÇAL!... RÜZGAR GİBİ ES!... şu merak dolu yüzleri yala geç; al götür iç çekişlerini dağların ardına; sevgilisiz küçük kızların gözlerinde birken yaşları kurut!

(Müzik)

Dört küçük yaprağı vardı

ağacımın

da rüzgar...

aldı götürdü.

(Don Cristobita ile Dona Rosita'nın Acıklı Güldürüsü / Federico G. Lorca)

ADAM

Bırakın da bitireyim. Ölüm, bayım, ölüm birden üzerimize konduğunu fark ettiğimiz şu garip, iğrenç sineklerden biri gibi olsaydı... Biri yoluna gidiyor, yoldan geçen bir başkası onu durduruyor ve sakınarak, iki parmağını uzatıp "Bağışlayın, izninizle sayın bayım, üstünüze ölüm konmuş" diyor ve o iki parmağıyla yakalayıp atıyor... Ne güzel olurdu! Ama o iğrenç sineklere benzemez ki ölüm. Sokaktan geçenlerin kim bilir kaçının üstündedir de görmezler, yarın, ertesi gün yapacaklarını düşünürler, sakın içleri rahat. Şimdi ben... (Kalkar) Sayın bayım, buraya gelir misiniz biraz? (Onu da kaldırır, lambanın altına giderler) Buraya, lambanın altına... Gelin... Bir şey göstereceğim size... Bakın, şuraya, bıyığın altına... Çiçeğe benzeyen bir kabarıklık var, gördünüz mü? Adını biliyor musunuz? Ah, çok tatlı bir adı var... Karameladan daha tatlı: Epitelyoma diyorlar, söyleyin bir, daha iyi duyacaksınız tadını: Epitelyoma... Ölüm, anlıyor musunuz? Ölüm geçti. Ağzımın kıyasına yapıştırdı bu çiçeği. Al bunu, sekiz on ay sonra geri geleceğim, dedi. (Sessizlik) Siz söyleyin şimdi, o zavallının istediği gibi sakın, evde oturabilir miyim ben? (Sessizlik) "Seni öpmemi mi istiyorsun?" diye haykırıyorum ona. "Evet" diyor "Öp beni." Ne yaptı biliyor musunuz, geçen hafta? Bir toplu iğneyle dudağını kanattı, sonra başımı yakalayıp öpmek istedi beni... Ağzımdan... Benimle birlikte ölmek istediğini söylüyor. (Sessizlik, sonra öfkeyle) Durmuyorum evde. Dükkan vitrinlerinden genç tezgahtarları izleyip hayran olmam gerek benim. Çünkü, anlıyorsunuz, bir an boş kalırsam... Anlıyorsunuz değil mi? Hiç tanımadığım birini öldürebilirim... Sizin gibi talihsizlik sonucu treni kaçırmış birini vurabilirim, tabancamı çıkarıp... (Güler) Yok, yok, korkmayın sevgili bayım, şaka ediyorum! (Sessizlik) Gidiyorum. (Sessizlik) Kendimi öldürürüm, öldürsem... (Sessizlik) Kayısı mevsimi de geldi... Nasıl yersiniz kayısıyı? Soymadan, değil mi? İkiye ayrılıverirler zaten, bir çift nemli dudak gibi... Ah, ne hoş! (Güler. Sessizlik) Yazlıktaki eşinize, kızlarınıza saygılar. (Sessizlik) Gölgeyi yeşil bir çayırda, mavili beyazlı giysileriyle düşünüyorum onları. (Sessizlik) Bir iyilik yapın bana, olur mu? Yarın sabah oraya varınca. Köy istasyondan epey çeker sanırım. Yürüebilirsiniz şafakta, köye kadar. Yolda rastlayacağınız ilk çayırıktan bir demet ot koparıp sayın. Kaç ot varsa demette, o kadar günüm kalmış demektir. (Sessizlik) Kalınca bir demet olsun ama, ne olur... (Güler. Sonra) İyi geceler, dostum.

(Ağzı Çiçekli Adam / Luigi Pirandello)

RASİM BABA

Ebe kadın “Oğlun oldu!” deyince, çektim tabancamı, grav grav grav tavanı kalbura çevirdim. Oğlan yürüdü, kurban kestim. “Baba...” dedi, kırk yoksulu giydirdim. Sünnetinde sevinçten öyle içmişim ki, az kaldı karım diye kaynanamın koynuna giriyordum. Ee muhterem, keyiften kabıma sığamıyorum. Aksaray’ı haraca kestiğim zamanlar. Şamarımı yiyen, Allah canımı alsın, feleğini şaşırıyor. Bir gün Fehim Paşa’nın vekilharcı Nuri Bey geldi, “Paşa seni görmek istiyor,” dedi. Bilirsin, bir kabadayı sivrildi mi paşa çekip yanına alır ki bir başka paşaya gitmesin. Böylece Fehim Paşanın adamı oldum muhterem. Fırtına gibi esmeye başladım ki, maazallah. Bir gün Fehim Paşa beni çağırılmış, çıktım huzuruna. “Rasim,” dedi. “Tanaş’ı madara edeceksin. Canımı sıkmaya başladı.” Tanaş Galata’nın haracını yiyen bir Rum kabadayısı. Babayiğit kabadayıydı ha. Öyle cavalacoz külhanbeylerden değildi. Haber yolladım, “Yoluma çıkmasın, ezerim,” diye. Başladık birbirimizi kollamağa. Bir akşam Marika’nın evinde karşılaşmaz mıyız? Herkes bir yana sindi. Saz sustu. Koltuğumun altından saldırmayı çekip ayağımın ucuna attım. O da saldırmasını çıkarıp benim üstüme fırlatmaz mı?

(Fehim Paşa Konağı / Turgut Özakman)

SONYA

Ne yapabiliriz? Yaşamak gerek! (Bir sessizlik) Yaşayacağız Vanya Dayı. Çok uzun günlet, boğucu akşamlar geçireceğiz. Alinyazımızın bütün sınavlarına sabırla katlanacağız. Bugün de, yaşlılığımızda da, dinlenmek bilmeden, başkaları için çalışıp didineceğiz. Ecel saati gelip çatınca da uysalca öleceğiz ve orada, mezarın ötesinde, çok acı çektik, gözyaşı döktük, çok acı şeyler yaşadık diyeceğiz... Ve Tanrı acıyacak bize ve biz seninle, canım dayıcığım, parlak, güzel, sevimli bir hayata kavuşacağız ve buradaki mutsuzluklarımıza sevecenlikle, hoşgörüyle gülümseyeceğiz ve dinleneceğiz... İnanıyorum buna dayıcığım, bütün kalbimle, tutkuyla inanıyorum... (Voynitski'nin önünde diz çöker ve başını onun avuçlarına koyar. Yorgun bir sesle tekrar eder.) Dinleneceğiz! Dinleneceğiz! Melekleri dinleyeceğiz, elmaslar gibi yıldızlarla kaplı gökleri göreceğiz. Dünyanın tüm kötülüklerinin, tüm acılarımızın, dünyayı baştan başa kaplayacak olan merhametin önünde silinip gittiğini göreceğiz ve hayatımız bir okşayış gibi dingin, yumuşak, tatlı olacak. İnanıyorum, inanıyorum buna. (Dayısının gözyaşlarını mendiliyle kurular.) Zavallı, zavallı Vanya Dayı, ağlıyorsun... (Gözyaşları arasından) Hayatında mutluluğu tadamadın, ama bekle Vanya Dayı, bekle... Dinleneceğiz.... (Kucaklar onu.) Dinleneceğiz! Dinleneceğiz!

(Vanya Dayı / Anton Çehov)

NINA

Bastığım toprağı mı öpüyordunuz? Vurmanız, öldürmeniz gerekirdi beni! (Masaya doğru eğilir.) O kadar yorgunum ki... Biraz dinlensem! Dinlenebilsem... (Başını kaldırır) Bir martıym ben... Yo, değil... Aktrsim... Öyle değil mi? (Arkadina ile Trigorin'in dışarıda gülüşünü duyar. Silkinir, kulak kesilir. Sol kapıya koşarak anahtar deliğine gözünü yaklaştırır.) O da burada demek... İyi... Tiyatroya inanmıyordu; hayallerimle alay ederdi hep. Ona bakarak ben de inancımı yitirdim; maneviyatım kırıldı... Aşk üzüntüleri, kıskançlık da bir yandan... Yavrum için korkuyordum hep... Miskinleştım, küçüldüm, oyunum manasızlaştı... Sahnede düzgün yürüyemiyordum; ellerimi ne yapacağımı bilemiyor, sesimi idare edemiyordum. İnsan kötü oynadığını hissedince ne acı duyar, bilemezsiniz! Martıym ben.. Yo... Değil de... Şey, siz o sıralar bir martı vurmıştunuz, hatırlar mısınız? Yaa!.. Böyle işte... Gelmiş bir adam, durup dururken, laf olsun diye, yok etmiş kuşcağızı... Tam küçük hikaye konusu... Gene de söylemek istediğim bu değildi. (Alnını uğuşturur.) Ne diyordum?.. Evet, sahneden bahsediyordum. Şimdi öyle değilim artık: gerçek bir artist oldum. Şevkle, coşkunlukla oynuyorum. Kendimden geçiyorum sahnede... Oyunumu, her şeyimi gerçekten güzel, gerçekten değerli görüyorum artık. Buraya geleli beri her yanı dolaşıyorum. Hem yürüyor, hem düşünüyorum; ruhumun günden güne nasıl kuvvetlendiğini duyuyorum. Siz bir şey söyleyeyim mi Kostya, bizim işlerde, sahne olsun, yazı olsun, ün, yıldız, kurduğumuz hayaller değil, sabırlı olmak önemli; buna iyice inandım. Kaderine katlan, inancını yitirme... Şimdi acı duymuyorum artık, ödevimi düşündükçe hayattan korkmuyorum.

(Martı / Anton Çehov)

BIFF

Okulda altı yedi yıl geçirdim; tek, içimde bir heves uyansın diye. Acentelerde katiplik, seyyar satıcılık, nasıl olursa olsun bir iş bence iyi idi. Oysa öyle yaşamak, yaşamak değilmiş. Sıcak yaz sabahları yer altı trenlerine tıklamak, ömrün olduğu kadar senet kaydetmek, telefona cevap vermek ya da alıp satmak. Açık havaya çıkıp gömleğini atarak oturmak dururken yılın elli haftasını, iki haftalık tatil uğruna, işkence ile geçirmek. Yanındaki arkadaşlarının bir üstüne geçmekten başka bir şey düşünmemek: İşte, geleceğini güvence altına almak böyle yapmakla oluyor. (Heyecanı artmaktadır.) Savaştan önce evden ayrılalı beri yirmi otuz iş değiştirdim. Hepi, hepsi de sonunda aynı çıkıyor. Bunun farkına ancak son zamanlarda vardım. Nebraska'da sürücülük ettiğim sırada, ondan önce Arizona'da, son kez de Teksas'da. Bu kez onun için eve geldim; galiba bunun farkına vardım da geldim. Son çalıştığım çiftlik var ya, şimdi orda bahardır. On beş kadar tayları olacaktı. Biliyor musun, anasıyla yavru tay kadar iç açan, göze hoş görünen manzara azdır. Hem şimdi oralar ılıktır da. Teksas şimdi ılıktır, bahar içindedir. Benim bulunduğum yerde de ne zaman bahar olsa içimden doğru bir şey depreşir. "Bir baltaya sap olamıyorum," derim; "Ben ne halt ediyorum, haftada yirmi sekiz dolarla yetinip atlarla vaktimi öldürüyorum. Otuz dördüne geldim, kişi ev bark edinmeli vakitken." İşte, öyle zamanlarda koşup eve geliyorum. Ama şimdi buradayım ya, ne yapıp edeceğimi kestiremiyorum. (Biraz durduktan sonra.) Eskiden beri yaşamımı boşa harcamamak baş düşüncemdi. Ama buraya her dönüşte yaşamımı boşa harcamaktan başka bir şey yapmadığımı anlıyorum.

(Satıcının Ölümü / Arthur Miller)

SOLANGE

İsterseniz bağırın. Son çığlıklarınızı atın isterseniz hanımefendi. Hele şükür! Nihayet hanımefendi öldü! Muşambanın üstünde, bulaşık eldivenleriyle boğulmuş yatıyor! Hanımefendinin yerinden kalkmasına gerek yok. Hanımefendi beni Bayan Solange diye çağırabilirler. İşte ben de bunları tam bunun için yaptım, hanımefendi ve beyefendi beni Bayan Solange Lemercier diye çağırırsınlar diye. Hanımefendi bu siyah entariyi çıkarmalı, zira böyle çok gülünç oluyorlar. Şu hale bakın hizmetçinin yasını tutacak kadar düştüm. Hayır, Komiser Bey, hayır! İşim hakkında hiçbir şey öğrenemeyeceksiniz. Bu cinayete ortaklığım hakkında da hiçbir şey öğrenemeyeceksiniz. Beni kim, kim susturabilir ha? Kim? Ben hizmet ettim. Hizmetçilik için lazım gelen her şeyi yaptım. Hanımefendiye sırttım. Yatakları yapmak için eğildim, camları silmek için eğildim, sebzeleri soymak için eğildim. Kapıları dinlemek, delikleri gözetlemek için eğildim. Ama şimdi dimdik ayaktayım ve taş gibiyim. Ben insanı boğazlarım! Ne siz, ne de başkaları, hiçbir şey öğrenemeyeceksiniz. Olsa olsa, Solange'nin bu kez işi sonuna kadar götürdüğünü öğrenirsiniz. Balkona çıkın da Solange'nin kara elbiseli tövbekarlar arasında nasıl yürüdüğünü görün. Vakit öğle. Elinde dört buçuk kilo ağırlığında bir meşale. Ardında da cellat. Kulağına aşk sözleri fısıldıyor. Cellat bana eşlik ediyor Claire! Cellat bana eşlik ediyor. Mahallenin bütün hizmetçileri, Claire'i ebedi mekanına götüren bütün uşaklar, hepsi bir arada kortej halinde Solange'ı götürüyorlar. Çelenk, çiçek, sancak, flama taşıyanlar var. Çanlar çalıyor. Göz kamaştırıcı bir cenaze töreni. Ne güzel değil mi? En önde frak giymiş metrdoteller var, ama fraklarının yakasında saten yok. Çelenk taşıyorlar. Onların arkasında hademeler. Kısa pantolonlu, beyaz çoraplı uşaklar. Elllerinde çelenkleri. Daha geriden erkek hizmetçiler geliyor. Onların arkasında bizim gibi giyinmiş kadın hizmetçiler. Daha arkada kapıcılar. En arkada da kilise adamları. Bütün bunların başında da ben. Cellat beni avutmaya çalışıyor. Çığlıklar ve alkışlarla selamlıyorlar beni. Rengim soluk ve öleceğim. Doğrusu çok güzel bir cenaze töreni!

(Hizmetçiler / Jean Genet)

SALOME

Ah! Ağzını öpmeme izin vermedin lokanan. Pekala! Onu şimdi öpeceğim. Onu birisinin olgun bir meyveyi ısırışı gibi dişlerimle ısıracağım. Ama neden bana bakmıyorsun, lokanan? Korkunç, öfke ve hor görüyle dolu olan gözlerin şimdi kapalı. Neden kapalı? Gözlerini aç! Dilin, zehir fışkırtan kızıl bir yılan gibiydi, artık hareket etmiyor. Zehrini bana tüküren kırmızı engerek yılanı hiçbir şey söylemiyor. Tuhaf değil mi? Nasıl oluyor da kırmızı engerek yılanı artık kımıldamıyor? Bana sahip olamayacaksın, lokanan. Beni reddettin. Bana kötü sözler söyledin. Bana bir fahişeye davranır gibi davrandın, bana, Judea Prensesi, Herodias'ın kızı Salome'ye! Pekala, ben hala yaşıyorum, ama sen öldün ve başın bana ait. Onunla ne istersem yapabilirim. Onu köpeklere ve havadaki kuşlara atabilirim. Ah lokanan, lokanan, erkekler arasında tek sevdiğim erkek sendin! Öbür erkeklerin hepsi bana göre iğrençti. Ama sen güzeldin! Dünyada senin vücudun kadar beyaz hiçbir şey yoktu. Dünyada senin saçların kadar siyah hiçbir yoktu. Neden bana bakmadın, lokanan? Beni hiç görmedin. Eğer görseydin beni severdin. Ben seni gördüm ve sevdim. Oh, seni nasıl da sevdim! Şimdi ben ne yapacağım, lokanan? Ben bir prenestim ve sen beni küçük gördün. Ben bir bakireydim ve sen benim bekaretimi aldın. Ben iffetliydim ve sen benim damarlarımı ateşle doldurdun... Ah! Ah! Neden bana bakmadın? Neden kırmızı ağzını öpmeme izin vermedin? Pekala! Onu şimdi öpeceğim.

(Salome / Oscar Wilde)

BLANCHE

Yüksekten atmıyorum Stella. Gördüklerimi söylüyorum. İnsan senin kocan olacak herif gibi biriyle bir defa, iki defa – hadi şeytana uydu diyelim – belki üç defa gezmeye çıkabilir. Ama böylesi ile bir ömür geçirmek, çoluk çocuğa karışmak! Bu olacak şey mi? Daha açık konuşayım mı Stella? Darılma ama senin kocan bayağı bir adam, centilmenliğin zerresi bile yok onda. Bir insan basit olabilir, gösterişsiz olabilir, ama iyiliği ile güzel huyları ile unutturur bu kusurlarını. Seninki öyle mi Stella? Düpedüz bir hayvan. Adeta, insanla hayvanı ayıran çizginin altında, ama bu çizgiye hiç değmemiş gibidir. Belki bir orangutan – tıpkı antropolojik filmlerde görünen cinsten – Binlerce yıl geçmiştir aradan, Stanley Kowalski hâlâ yerli yerinde... Yontma Taş çağının son kalıntısı! Ve sen... Stella burada onu bekliyorsun. Gelir gelmez belki seni dövecek, belki de homurdanarak üzerine çullanacak ve dudaklarına bir öpücük yapıştıracak. Öpücüğün bilindiği bir çağda yaşadığına şükretmelisin! Akşam oldu mu öteki orangutanlar sökün edecek. Şu inin önünde, hepsi birden tıpkı onun gibi homurdanacaklar, tıkınacaklar, yalaktan su içer gibi zıkkımlanacaklar: Poker toplantısı! Buna orangutan toplantısı dense yeridir. Mağara çağının bütün vur-kırı ile yabaniliği ile bir toplantı. Stella Kardeşim, böylesine bir erkekle yaşamamanın yolu onunla yatağa girmektir. Bu ise senin işin, benim değil.

(Arzu Tramvayı / Tennessee Williams)

GELİN

Bırak vursun! Beni öldürsün diye geldim buraya. Beni onlarla beraber kaldırırsınlar diye. Ama onun elleriyle değil. Kancalarla, orakla, hem de zor kullanarak, kemiklerimi kırasıya. Bırak vursun! Bilsin ki ben temizim, bilsin ki ben çılgın olabilirim. Ama göğüslerinin aklığını hiçbir erkeğe açmamış bir kız olarak gömebilirler beni. Ötekiyle kaçtım! Kaçtım! Sen olsan sende giderdin. İçi dışı yarayla dolu arzudan yanıp tutuşan bir kadındım ben. Oğlun da kendisinden çocuklar toprak, sağlık umduğum bir avuç suydum. Ama öteki çalılıklarla tıklı karanlık bir ırmaktı. Sazlarının fısıltısını, mırıltılı türküsünü getiriyordu bana. Soğuk sudan bir küçük çocuğa benzeyen oğluna uydum ben de; Ötekiyse, yüzlerce kuş saldı üstüme. İstemezdim, unutma ki, bende istemezdim! Oğlun benim yazgımdı, ona ihanet etmiş değilim; ama ötekinin kolu, denizin çekmesi, boğanın itmesi gibi sürüklüyordu beni, Her zaman da sürükleyecekti, Her zaman, her zaman; Kocamış bir kadın olsam da, oğullarımın oğulları saçlarımdan tutsa da! Sus! Sus, al öcünü. İşte karşıdayım! Bak, boynum ne yumuşak; bahçedeki bir yıldız çiçeğini koparmaktan daha az zahmet ister. Ama onurumla oynama! Temizim ben. Yeni doğmuş bir kız kadar temiz. Sana bunu ispat edecek kadar da güçlü!

(Kanlı Düğün / Federico García Lorca)

HARPAGON

Yetişin! Hırsız var! Yakalayın! Adam öldürüyorlar! Can kurtaran yok mu? Hak, adalet nerede? Allah yok mu? Vurdular! Canımı aldılar! Gırtlığımı kestiler! Paramı çaldılar, paramı! Kim aldı, kim? Ne oldu? Nerede? Nereye saklandı? Ne yapayım? Nasıl bulayım? Nereye koşayım? Nereye koşmayayım? Şurada mı acaba? Burada mı yoksa? Kim o? Dur! (Kendi kolunu yakalar) Yakaladım. Ver paralarımı haydut! Eyvah! Benmişim yakaladığım. Neredeyim, bilmiyorum ki! Ben kimim? Ne yapıyorum? Bilmiyorum. Oldu bana olanlar! Param! Zavallı paracığım! Canım, sevgilim benim! Aldılar elimden seni! Sen olmayınca ben neye sığınırım artık, neyle avunur, neyle sevinirim? Her şey bitti benim için; dünyada yapacak işim kalmadı benim! Sensiz ne yaparım, nasıl yaşarım? Olacak şey mi?Yaptılar bana yapacaklarını! Dayanamam bu acıya, ölüyorum; öldüm, gömdüler beni! Diriltmek isteyen yok mu beni; versin paracıklarımı geri, ya da kimin aldığıni söylesin. Ne var? Ne diyorsunuz? Kimse yokmuş. Bu işi yapan bir hayli pusuda beklemiş, fırsat kollamış olmalı; ben tam o yezit oğlumla konuşurken yapmış yapacağını. Haydi durma git. Git adalete baş vur; sorguya çektir bütün evi: Hizmetçi kadınları, uşakları, oğlunu, kızını, hatta kendini, kendini bile! (Seyirciyi işaret ederek) Nedir bu kalabalık? Ne diye toplanmışlar buraya? Kimin yüzüne baksam kuşku sarıyor içimi? Hepsi hırsızmış gibi geliyor bana. Ne o? Ne konuşuyorlar orada? Hırsız mı görmüşler? Nedir o yukarda ki gürültü? Hırsız orada mı yoksa? Ne olur, söylesin bir gören varsa, Allah rızası için söylesin! Aranızda mı saklı orada? Hepsi bana bakıp bakıp gülüyor. Görürsünüz hepsinin parmağı var bu hırsızlıkta. Haydi gelsin çabuk jandarmalar, polisler, tüfekler, hakimler, mahkemeler, işkenceler, darağaçları, cellatlar! Astıracağım, bütün dünyayı astıracağım. Yine de paramı bulamazsam kendi kendimi asacağım!

(Cimri / Moliere)

TOINETTE

Efendim ben gezginci doktorum, kentten kente, ilden ile, ÷lkeden ÷lkeye gider, Őanıma layık parlak konular, hekimlikte keŐfettiđim o bñy÷k ve gñzel sırları denemek fırsatını bana verebilecek, durumlarıyla ilgilenmeye değer hastalar ararım. O bir sñr÷ adi hastalıklarla, romatizma ve nezle gibi ıvır zıvırla, hafif sıtma n÷betleriyle, dalak ve karaciğer bozukluklarıyla, baş ağrılarıyla oyalanmaya tenezz÷l etmem. Önemli hastalıklar isterim ben: sayıklama n÷betleri içinde dinmeyen ateŐler, gñzel vebalar, su toplamasından ŐiŐmiŐ karınlar, göğüs iltihaplarıyla karıŐık en alasından zat÷lcenpler; işte bunlara bayılırım, böyle hastalıkları yere sererim ben. Ah, Efendim, keşke bñt÷n bu saydığım hastalıklara tutulmuŐ olsaydıınız, bñt÷n hekimler sizi bırakıp gitmiŐ olsalardı, o ÷mitsizlik içinde, can çekiŐirken bulsaydım sizi de ilaçlarımın ne kadar etkili olduğunu, size hizmet etmeye can attığımı görseydiniz... Nabzınızı verin bana. Hadi doğru dñr÷st at bakalım. Yoo! Ben seni hale yola koymasını bilirim. Vay! Bu ne kñstah nabız böyle: anlaŐıldı, sen daha beni tanımıyorsun.

(Hastalık Hastası / Moliere)

PARLAK

Şimdi, Abdullahcığim.. İlk filmimi çevirmekteyim.. Cüneyt ağbi başrolde.. Kız da Türkan Sultan.. Cüneyt ağbi gariban, bizim gibi.. Türkan Sultan varlıklı bir pezevenğin kızı.. Cüneyt ağbi de yoksul bir pezevenğin oğlu.. Aşk ferman dinler mi, bi görüşte vuruluyor Cüneyt ağbimize.. Buluşacaklar.. Türkan Sultan arabasıyla, yoksul delikanlı Cüneyt ağbimizin beklediği Sarıyer sırtlarına gelmektedir.. Cüneyt ağbi uzaktan arabayı tanıyor.. "Sultan, Sulaaaaan" diye koşarken, aniden bir kamyon.. (Müzik sesi yapar) altına alıyor Cüneyt ağbiyi.. Kör oluyor kör.. Artık o, kör bir kemancıdır!.. Ona acıma, gözleri açılacak sonunda.. Bana acı asıl.. Dublör benim!.. Kamyon bana çarpıyor, Cüneyt ağbi yatıyor.. Sahneyi yeniden çekiyorlar, kamyon bana çarpıyor, Cüneyt yatıyor.. Beğenmiyorlar yeniden çekiyorlar, kamyon yine bana çarpıyor.. Cüneyt yatıyor!.. Türkan'ın sevgisi sahte değildir.. Babasının karşı koymalarına rağmen, Cüneyt'in çalıştığı, kör keman çalıp arabesk söylediği meyhaneye gelmektedir, her gece. Buraya dikkat.. Yeşilçam'da bir kahve vardır, siz görmediniz oraları.. O kahvede bizim figüran takımı bekler.. (Duygulanır..) Bir rol verilir umudu ile beklerler.. (Yeniden neşeli.) İşte o kahvede, günlerdir bir rol verilir umuduyla bekliyoruz.. Bir minibüse doldurdular hepimizi.. Yallah Sarıyer sırtlarındayız.. İşte o meyhanedeki içki içenleri oynayacağız.. Hani dedim ki, madem içki içenleri oynayacağız, filme uygun olarak sosyal gerçekçi olsun, baştan bir iki kadeh atalım.. Tam bizim sahne geldi ki hepimiz zom, aynen.. O Memduh olacak bağırdı!.. Recisör.. "Ben sizden meyhanede içer gibi yapacak adamlar istedim.. Bunlarla olmaz.." Ben de vallaha da billaha da sırf latife olsun diye, kolumla da destekleyerek "Yeşilçam'da ayık adam nah bulursun!" demiş bulundum. Birden, başta Memduh ağbi olmak üzere, setçisi, ışıkçısı, kameramanı ve hatta Cüneyt'in üstüme doğru geldiklerini gördüm.. Fatma abla var ya, o da çekimi seyrediyormuş, ayakkabıyı çıkarttığı gibi yallah üstüme!.. Yer misin yemez misin? Hani, Cüneyt karateci ya, kolumu kırmaya çalışıyor, Fatma topuklusuyla başıma, hele o Türkan yok mu, bi de hanımefendi derler, hayalarımaya hayalarımaya ver ediyor tekmeyi.. Memduh ağbi desen, durmadan kafa atıyor!.. Tam bayılıyordum ki Memduh'un şunu söylediğini duydum: "Bu ipneyi!" Yani beni! "Bu delikanlıyı, en seri vasıtayla İstanbul il sınırları dışına çıkartın, bu yaştan sonra hapisanelere giremem!" Gözümü açtığımda burdaydım, Ankara'daydım.

(Kadıncıklar / Tuncer Cücenolu)

NURİ

Bir kere Zonguldak'a gitmiştim, yıllarca önce... Karanlıktı abicim... (Sessizlik.) Kömür madenlerinde çalışıyordum o zamanlar... Grizu patlar, herkes ölür, geriye kalanlar çalışmaya devam eder, yine grizu patlar, yine herkes ölür... geriye kalanlar çalışmaya devam eder... Ama bir gün geldi ki.. kravatın icadını açıkladım abicim. Kravat abicim.. boyunbağı.. hani "kravatsız gırlmez" derler ya.. işte oradaki kravat.. (Bir elinde tabanca, öbüründe Dom Perignon) Madendeydik abicim.. ineli on saat olmuştu... Hepimiz öksürüyorduk... Birisi başlıyordu kısa bir öksürük solosu geçmeye.. derken bir diğeri katılıyordu.. derken bir üçüncü, dördüncü derken onlarca, yüzlerce, binlerce insan öksürmeye başlıyordu... Senfoni gibi! Feci bir durum abicim.. bildiğin gibi değil.. orada.. o gün aklıma geldi abicim... Kravat abicim.. boyunbağının icadını icat ettim orada, yerin yedi kat dibinde... Şöyle dedim kendi kendime: Uygar insan öksürmez. Doğrudur ha, kaç yüz kere gözlemiştim, o herifler hiç öksürmüyordu.. karıları da öksürmüyordu, çocukları da... Çünkü uygardılar... Neden uygardılar abicim ve biz neden uygar değildik ve ha babam öksürüyorduk? Ha? Sorarım size ulan dedim kendime içimden bağırarak! Biz neden öksürüyorduk durup dururken?! Dokuzuncu koridorda bir patlama oldu abicim.. ben bunları düşünürken... Bütün galeri çökmüş.. ertesi gün öğrendim... 44 ölü.. yaralı filan yok.. zaten o meslekte ya ölürsün.. ya da yaşarsın.. ikisini de öksürerek yaparsın ama.. ama.. neden, neden, neden öksürüyorduk acaba? (Sessizlik.) Uygar değildik. Neden uygar değildik? Kravat takmıyorduk çünkü! (Sessizlik.) Anlaman gerekiyor abicim, kravatlar öksürmez. Bak anlatayım sana! Yıllarca.. yüzyıllarca önce.. kravatın icadından epey önce.. kömüre ihtiyaç duyan bazı insanlar.. bazı ince insanlar, boğazlarına kömür tozu kaçmasın diye boyunlarına bez parçaları bağlamaya başladılar! Basit bir eylemdi bu ama koskoca bir tekstil, mensucat sanayi doğdu bu gereksinimden! (Sessizlik.) Bez parçaları pahalıydı.. yerin yedi kat dibinde kendi ciğerini tükürmek ucuzdu.. dolayısıyla herkes boynuna dolayamıyordu şu medeniyet yularını! Kravat takabilenler.. yeryüzüne çıktılar.. takamayanlar.. yeraltında kaldılar... O gün orada bunu açıkladım herkese... Kravat, kömür tozları boğazınıza kaçmasın diye icat edilmiş ve son derece uygar bir alettir. İşime son verdiler abicim. Ben de buraya döndüm... Yine... Kravatın İcadı ve Muhtelif Kullanılışı diye bir kitap yazdım. Yazmak istedim yani... Heh heh heh.. kağıt kalem zor bulunuyor buralarda.. kravat gibi namussuzum! (Sessizlik.) İşte böyle!

(Sessizlik. Birbirlerine bakarlar bir an. Sonra Nuri önüne bakar hüzünlü.) Kravat..
kömür madenlerinde icat edilmiştir.

(Yangın Yerinde Orkideler / Memet Baydur)

MATEH

Duydun mu Misa? Duydun mu? Himot Usta'nın supisi... Nasıl da belli... Kamış ağlıyor. İşte bu da Naker Usta'nın supisi... Duydun mu Bornok? Supide dördüncü deliği açan ilk usta. Gareci bu... Onun supisi... Heyy, supiyeye ilk perdeyi koyan usta. Şimdi bize ne kadar kolay geliyor. Ama bir de ona sormalı. Hey koca Gareci, nasıl yorulup terledin, nasıl pençeleştin ölümlerle? Nasıl? Nasıl ölmemek için... Ölümsüz Gareci...

(Biraz Gelir Misiniz / Aziz Nesin)

MATEH

Doğru söylüyorsun zani... Ben bir başıma giderim, tek başıma... Gitmek zorundayım. Ben ölmek istemiyorum. Hepimiz, herkes gibi öleceğiz; istesek de istemesek de... Ama ben ölünce, Mateh Usta, iyi bir babaydı, demiyecekler. Şarey' in babası, Cino' nun babası, Zani' nin kocası... Matah Usta, Mateh Ustaydı diyecekler. Mateh öldü. Ölen Mateh, Misa' nın babası, Bomok' un ustası, ölen Mateh Supi ustası Mateh' tir. Benim yapılacak işlerim var zani. İşlerim var...(Seyircilere) Biliyor musunuz öleceğinizi? Haberiniz var mı? Beynimize kıymık girmiş mi? (Zani' ye) Niçin yaşadıklarınızı da bilmiyor musunuz? Ölüm nerden gelecek? (Kapıya doğru) Burada mı? (Pencereye) Şurdan mı? (Mendilini çıkarır) Ölüm bu mu? (Mendil düşer) Yanımda mı, içimde mi? Yoksa ben mi onun içindeyim? Etin, kemiğın, kanın, sinirin ölümünü anlıyorum. Değışir, gider. Korkunç olan bu değıl. Bunca yıldır aldıklarımız, biriktirdiklerimiz, topladıklarımız ne olacak? Kelimeler nasıl ölecek? Bu renkler? Bu koku? Bu sesler nasıl ölecek? Ellibeş yıldır biriktirdiğim kelimeler... Gözlerimde topladığım renkler, ya supimin sesleri... Bunlar nasıl ölecek? Korkunç olan işte bu. Sesiniz kalmayacak dünyada heeey, sesiniz yok. Yaşamamak... Et, kemik, kan değıl, renk yok, ışık yok, ses yok. Yok, yok... Onların hepsi benimdi. Onları birer birer, teker teker toplamıştım. Ben ölmek istemiyorum. Supimin perdesini tam yerine koyup, istediğim sesi dinleteceğim size... Nasıl yırtmalı bu zamanı? Supi... (Birden yumuşar) Ben gitmeliyim. Kendim için yaşamıyorum, sizin için de değıl... Zani, senin için de değıl. Ben herkes için yaşıyorum, Supi için... İşim çok zor... Pazartesinden salıya bir hafta süren, bir yer bulmalıyım. (Üzgün) Sen haklısın Zani, ama ben de haksız değılim. Hoşça kalın... (Sokak kapısına doğru bir iki adım atar.)

(Biraz Gelir Misiniz / Aziz Nesin)

TUTUKLU

On üç yaşımdaydım. Ortaokula gidiyordum. Babam öleli iki yıl olmuştu. Yoksul düşmüştük. Annem terzi yapıyordu, zar zor geçiniyorduk. Büyük bir evin iki odasında oturuyorduk. Kitaplarımın çoğu noksandı, okul çantam bile yoktu. Bayram geldi. Annem ne yaptı etti, bana bir ayakkabı aldı. Bir pantolonla bir gömlek dikti. Sabah erkenden kalkıp giyindim. Bir gün önceden sözleşmiştik, iki arkadaşım beni evden alacaklar, birlikte bayram yerine gidecektik. Atlı karıncaya, kiralık bisikletlere binecektik, tatlıcıda tatlı yiyecektik. Belki sinemaya da gidecektik. Annemden para istedim. "Paramız yok oğlum," dedi. Çılgına dönmüştüm, arkadaşlarım neredeyse geleceklerdi. Onlara ne diyebilirdim? Parasız olduğumuzu, bu yüzden bayram yerine gidemeyeceğimi söyleyemedim ya... Hırçınlaşmışım, üstümdekileri çıkarıp duvarlara atmaya başladım. Beni üzgün üzgün seyreden annem, o zaman dolaptan çantasını çıkardı, para aradı. Bula bula bir lira buldu. Kadıncağızın bir lirası kalmıştı yalnız, bütün parası oydu. O bir lirayı bana uzattı: "Haydi giyin," dedi, "Bir lira yetmez mi?"... Bir lira o zaman büyük paraydı. Oraya buraya attığım elbiselerimi ayakkabılarımı topladım. Yeniden giyindim, paramı cebime koyup arkadaşlarımı beklemeye başladım. Geldiler. Biraz oturdular. Annem onlara şeker ikram etti, ikisini de okşadı, öptü. Sonra: "Haydi artık gidin!" dedi. "Güzel güzel eğlenin!" Sokağa çıktık. Çok neşeliydim, kabıma sığamıyordum. Fakat köşeyi dönerken evimize baktım, annem pencereden uzanmış, gülümseyerek bana el sallıyordu. O zaman içimden bir ağlamadır geldi, gözlerim dolu dolu oldu. Tıkanıyordum. Ağladığımı belli etmemeye çalışarak arkadaşlarıma: "Ben gelmeyeceğim" dedim. Neden olduğunu anlamadılar. Biri: "Paran yok ondan gelmiyorsun." dedi, alay ederek. Elimi cebime attım ve bir lirayı çıkarıp gösterdim: "İşte para!" dedim. Beni orada bırakıp gittiler. Sokaklara gelişi güzel dalarak bir süre serser dolaştım. Kimseye göstermeden doya doya ağladım, sonra gözlerimi sildim, limden geldiği kadar neşeli olmaya çalışarak eve döndüm. Annem beni görünce: "Neden döndün?" diye sordu. "Canım istemedi" dedim ve cebimden bir lirayı çıkarıp anneme uzattım. Zavallı kadıncağız, çok şaşırды, parayı elimden alıp masanın üstüne koydu. Sonra beni kucakladı, göğsüne bastırды. Hıçkırır hıçkırır ağlamaya başladı. Ben ağlamıyordum artık. Sokakta doya doya ağlamıştım. Annemin yüzünü öptüm, ağlamamasını söyledim. (Susar, dalar, düşünür) Artık üzüntülü değildim. Bayram yerine gidemediği için üzölmek benim gibi koca bir çocuğa, bir ortaokul öğrencisine yakışmazdı. Olgun bir adam olmuşum birdenbire. (İçerdekiler / Melih Cevdet ANDAY)

MUSTAFA

Geçmiyor, bir türlü geçmiyor. Ne yaparsam yapayım yine de geçmiyor. Tam unuttum diyorum, yine çıkıp geliyor. Hayalini görüyorum onun. Buraya geliyor. Beni ziyaret ediyor. Orta birinci sınıftayken beni okuldan aldı, bir işe soktu. Çocuktum ama oyun yoktu, oyuncak yoktu. Durmadan çalışıyordum ve o benim kazandığım bütün parayla içki içiyordu. İşkenceler hep devam etti. Üzerimde söndürdüğü her sigarada ona olan nefretim biraz daha alevlendi. Epey bir süre gizlice karate çalıştım. Çocuk aklı işte, amacım bir an önce ondan daha güçlü olup onu dövmektir. Baktım bu böyle olmayacak bıraktım karateyi ve gizlice bir okula kayıt yaptırdım. Ortaokulu dışarıdan bitirdim. Lise 1'e başladığımda artık genç bir delikanlıydım ve babamın baskıları beni yıldırmişti. Artık ona kendimi ezdirmeyecektim. Zaten çok içmekten yavaş yavaş kafayı yiyordu. Topladım eşyalarımı kaçtım evden. Epey bir süre sokaklarda yattım. Sokak çocuklarıyla ahbablık ettim. Tinerlerini paylaştılar benimle. Sonra bir iş buldum: Bir kafeteryada garsonluk... Oranın deposunda konaklamaya başladım, iri lağım fareleriyle birlikte... Çok sevmiştim onları, çünkü tek arkadaşlarım onlardı. Çok büyük bir hırsıyla çalışıyordum, hem işte hem de okulda derslerime... Derslerimde çok başarılıydım. Öğretmenlerim üstüme düşerdi. Hoşuma giderdi bu durum. Ama gel gör ki hiç arkadaşım yoktu. Aslında vardı: Selim... Ama o da beni terk etti. Büyük ihtimalle sevgilisi istemişti böyle olmasını. Oysa ben onun gerçek bir dost olduğuna inanmıştım. Canı sağ olsun eski dostumun. Lise sondayken İpek diye bir kızla tanıştım: İlk aşkımdır. Daha doğrusu ilk ve... Çok sevdim onu. Bana annemden sonra sevgiyi hatırlatan tek kişiydi. Ama şimdi Nihan'la evliyim.

(Hayaller ve Gerçekler / Kemal Oruç)

MEHMET

Diğer çoğu hastalıkta olduğu gibi benimkinin de temelleri çocukluğuma dayanıyor. Hayır hayır düşündüğün gibi baskı altında falan büyümedim, şiddete de maruz kalmadım. Bahçesinde onlarca ağaç olan bir evde büyüdüm. Bir sürü arkadaşım vardı ve çok da iyi bir ailem. Şimdi “bütün bunlara rağmen nasıl oldu da kafayı yedin” diye soracaksın bana. Peki söylüyorum: Benim hastalığım; insanlara mutluluk vermek... Bakma bana öyle garip garip. Ciddiyim ben. Küçüklüğümden beri çevremdeki herkese bıkmadan, usanmadan mutluluk vermeye çalıştım. Başkaları mutlu olduğunda ben daha da mutlu oldum. Neden diye sorma sakın. Ben gerçek bir insan olmaya çalıştım. Bir de çocukluğumda bir film izlemiştim. İnsanları sadece güldürerek tedavi eden bir doktor vardı filmde. Ondan etkilenmiş olabilirim biraz. Düşünsene; ilaç yok, sadece gülücükler var. Bunu kendime vazife olarak aldım ve büyüüp kocaman bir adam olana kadar da herkesi mutlu etmeye çalıştım. İnsanların sorunlarını dinlemek ve çözümler üretip onlara sunmak hoşuma gidiyordu. Hatta biliyor musun öyle güzel bir mutluluk zinciri kurmuştum ki bir kişinin sorununu başkalarıyla tartışıp fikirleri sentezliyor ve en iyi çözümü o kişiye sunuyordum. Bütün bunları not ettiğim kocaman bir defterim vardı. Nitekim gel gör ki işler pek yolunda gitmemeye başladı. İnsanlar bir süre sonra bana sırt çevirdiler. Hep gülmek olmazmış. Sorunları da yaşamak, hüznü de tatmak gerekirmiş. Beni her an mutlu görenler artık bana bir uzaylıymışım gibi bakmaya başladılar. Aslında onların biraz da haklı olduğunu anladığımda artık çok geçti. Dışlanmıştım. Nasıl ki büyük bunalımlar yaşayanlar deli ilan ediliyorsa hep mutlu olanlar için de aynı şey geçerliymiş. Anlayacağın sonunda kendimi bu ruh sağlığı hastanesinde buldum. Kendini bulmak... Ben gerçekten kendimi burada buldum çünkü burada bir sürü sorunlu var. Ve ben de hepsinin yardımına koşabilirim.

(Hayaller ve Gerçekler / Kemal Oruç)

SANATÇI

Okur kitlesi mi? Ne kitlesinden bahsediyorsunuz siz? Bir taraftaki gazeteler her gün milyonlar satarken sizin gazetenizi neredeyse okuyan yok. Bir gazeteci adayı olarak size birkaç tüyo vereyim: Bir kere bu sıkıcı haberleri bir tarafa bırakıp şöyle arka sayfaya bir çıplak güzel, üçüncü sayfaya da bolca ölüm haberi koysanız. Son beş sayfa da güzel, kocaman fotoğraflarla süslenmiş spor haberleri... Çıplak güzele ben bile bakarım. Ölüm haberleri de insanın içindeki öldürme güdüsünü gıdıklar ve ölüm korkusunu ortaya çıkarır; dolayısıyla herkesin ilgisini çeker. Spor haberlerine gelince, canım günümüzde gazeteyi arka sayfalardan başlayıp okumayan mı var? Ha unutmadan. Manşette de hükümeti öven yazılar koyun, hangi hükümet olursa olsun, onlara oy verenlerin ilgisini çeker. Bak Metin Bey! Öyle sanatla, bilmem eğitmekle falan gazetecilik olmaz, dersane miyiz canım biz? Batarsın vallahi. Sanatı takan kim. Magazin programları olmasa...

(Otello'nun Delisi / Kemal Oruç)

HAKAN

(Kendi kendine) Offf! Korktum birden, kaçtı diye. İyi de orada oturmuş ne yapıyor? Ah akılsız kafam! Doğru ya, kapının önünde Elga'yı bekliyor. (Deliye) Dışarısoğuk, istersen gel içeride bekle. Gelmiyor. (Telefonu çalar, açar.) Alo Sevinç, merak etme kaçmadı. Kapının önünde oturuyor. Uzun hikaye. Birisini bekliyor aslında. Hayır hayır, bir deli daha gelmeyecek eve. Dedim ya uzun hikaye. Anlatırım bir ara. Şimdi kapatmam gerek, görüşürüz. (Telefonu kapatır, kapıya doğru gider.) Emin misin hep orada beklemek istediğine? Karnın aç mı? Güzel yemek yaparım. Tamam, nasıl istersen, ben yemek yapıp mutfağa koyacağım. Mutfak tam olarak şurada... Sen mutfağa girip yiyebilirsin. Banyo yapmak istersen, ki bu iyi olur, tam olarak şurada sağdan ikinci kapı. Tuvalet de aynı yerde. Senden ilk ricam çişini kapı önüne ya da arkasına yapma. Tuvalete yap olur mu? Tamam şimdi ben mutfağa gidip senin için yiyecek bir şeyler hazırlayacağım.(Mutfağa gider, oradan seslenir.) Gece kapıyı kilitlememiz lazım yoksa hırsız girer. Ne diyorum ben. Seni tanımasaydım ve kapının önünde bu halde görseydim ben bile kendi evime giremezdim. Hırsız ne cesaretle girecek ki? (Mutfaktan çıkar.) Sandviç yaptım sana, masanın üstünde. Ben şimdi bilgisayarda bir şeyler yazacağım. Bilgisayar nedir biliyor musun? Gerçi ben de pek bilmiyorum. Sadece yazıyorum. Üşüdüğünü hissettiğin zaman içeri girebilirsin. Havalalar pek iyi değil. Hasta olmanı istemem.

(Otello'nun Delisi / Kemal Oruç)